बोधकः-धिका, बोधकः-धिका, [1]बुभुत्सकः-त्सिका, बोबुधकः-धिका; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि दैवादिकक्षुध्यतिवत् (315) ज्ञेयानि। [2]बुद्धः, [3]बुधानः, [4]बुबुधानः।

(1123) "बुधिर् बोधने" (I-भ्वादिः-875. सक. सेट्. उभ.)

'बुधिरो बोधनार्थस्य बोधते बोधतीत्यपि ॥' (श्लो. 119) इति देवः। चान्द्राः, क्षीरस्वामी च 'बुध—' इत्यनिरितं पठन्ति।

बोधकः-धिका, बोधकः-धिका, बुबोधिषकः-बुबुधिषकः-षिका, बोबुधकः-धिका; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिककोलतिवत् (231) ज्ञेयानि। [5]बोधयमानः, [A]विबोध्यः, [6]तत्त्वबोधः-[7]तत्त्वबोधिनी।

(1124) "उ बुन्दिर् निशामने"

(I-भ्वादिः-876. सक. सेट्. उभ.)

'उ बुन्धिर्[8]—' इति नन्दी। 'उ बेदिर्—' इत्यन्ये।' इति क्षीरस्वामी। 'उ चुन्दिर्—' इति काशकृत्स्नचन्द्रौ पेठतुरिति क्षीरतरङ्गिणीटीका।

---

1. सन्नन्ताण्वुलि, 'हलन्ताच्च' (1-2-10) इति सनः कित्त्वे, भष्भावे चर्त्वे च रूपम्।
2. 'क्तिच्क्तौ च संज्ञायाम्' (3-3-174) इति संज्ञायाम् क्तप्रत्ययः। बुध्यतीति बुद्धः = सिद्धार्थः।
3. 'युधिबुधिदृशेः किच्च' (द. उ. 5-33) इत्यानच्प्रत्ययः, किच्च। कित्त्वान्न गुणः। बुधानः = आचार्यः।
4. 'मुचिबुधिभ्यां सन्वच्च' इति मा. धा. वृत्त्युपात्तेन औणादिकसूत्रेण आनच्प्रत्यये, तस्य सन्वद्भावात् द्वित्वे, कित्त्वे च रूपम्। बुबुधानः = बोद्धुमिच्छुः।
5. 'बुधयुध—' (1-3-86) इत्यत्र, अकर्मकैः युध-नश-जनैः साहचर्यात् तादृशस्याकर्मकस्यैव ग्रहणमिति, सकर्मकोऽयं न तत्र विवक्षितः। तेनास्मात् 'णिचश्च' (1-3-74) इत्यस्य प्रवृत्त्या यथासम्भवं ण्यन्तात् शता शानच भवतीति विशेषः।
6. 'कर्मण्यण्' (3-2-1) इत्यणि रूपमेवम्।
7. ताच्छील्ये णिनिप्रत्यये रूपमेवम्। स्त्रियां ङीप्।
8. "...आचार्यप्रवृत्तिर्ज्ञापयति—'नैवंजातीयकानामिदिद्विधिर्भवति' इति; यदयमिरितः कांश्चिन्नुमनुषक्तान् पठति—'उ बुन्दिर् निशामने' ...।" इति भाष्य-(1-3-7) वचनप्रामाण्यात् धकारपाठोऽप्रामाणिक इति ज्ञेयम्। अनेनैव भाष्यवाक्येन कुत्रचिद्धातुषु अर्थनिर्देशः पाणिनीय एवेत्यपि बोध्यम्।

A. 'या नेदितोर्वीपरिशर्धिवीचीविमृद्धवृक्षादिविबोध्यशैत्या ॥' धा. का. 2.26.